

ДІЛО

Виходить шість разів на тиждень крім понеділків.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
 Львів, Ринок 10, II. пов.
 Кошто почт. шалд. 26.726.
 Адреса тел.: „Діло—Львів“.
 Число телефону 261.
 Рукописів редакція не повертає.

ПЕРЕДПЛАТА
 в Австро-Угорщині:

місячно	270 К.
чвертьрічно	8—
піврічно	16—
щорічно	32—

у Львові (без доставки):

місячно	240 К.
чвертьрічно	7—
піврічно	14—
щорічно	28—

За зміну адреси платити ся 50 с.

Ціна оголошень:
 Строчка петитова, двохвишкова 40, в надписанні 60, в оповістях 80 с. за редакційний час і К. Повіломлена про вичаї і заручки 1-50. Некрологів строчка і К. Стаійоголошення за окремою умовою.
 Один приєрник коштує у Львові 10 с. на провінції 12 с.

Видає: Видавнича Спілка „Діло“.

Начальний редактор: Д-р Василь Панько.

Львів, 3 липня 1917

Бюджетова дебата в палаті панів принесла нам поміж иншими несподіванками сю найбільшу, що виявила вона значну міру отверезіння дуже впливових позгалицьких військових і цивільних кругів Австрії на точці польської справи в цілїм її розмірі. Ряд бесідників ріжних партій, а референтом бюджетової провізорії включно, амалював перед палатою панів радше ще за рожевий ніж за темний образ польської воєнно-політичної дійсности по обох боках кордену. Дуже вірну, хоча далеко ще не повну характеристику австрійсько-польської бюрократії одержали в часі сеї дебати члени високої палати — вперше за весь час її істнованя. Байка про „ентузїязм“ польського Королівства, а якої стільки морального і не тільки морального капіталу змілі відомі польські круги собі збирати роками перед війною і в часі війни самої — ся байка нарешті втратила всяку привабливість тай виявила ся ординарною неправдою, в значній часті свідомо для означеної цілі сфібрикованою...

Наче мухи в кипятку крутили ся серед тих ревелаций польські члени палати панів — ті самі, котрі цілими десятками літ грали таку визначну роль в сій палаті. Переважна часть їх втікла з палати, а на старого рутинїста Білінського і на вагдинстого в словах вірменського архієпископа впала вдача: ратувати, що можна! Білінський виконував сю невдячну задачу в очевидним трудом. Бо важко промовляти, коли в очий слухачів бачити ся, що ніхто бесідникови не вірить. Вийшло таке, що д-р Білінський рішив ся — замість простувати факти або признати їх правдивість — ліричними словами вивіяти про свою і своїх земляків — любов до особи цїсаря Карла. Тактика ся була так замітно чудна, що навіть референт бюджетової провізорії не міг не звернути увагу на її невідповідність.

Ще гірше повезло архієп. Теодоровичеви. Замість говорити цілу правду про Поляків, взяв ся сей Вірменин клеветати українську суспільність тай нападати на Німців. Клевети на Українців відпер — не український бесідник, а один з визначних австрійсько-німецьких аристократів, визнаючи, що в часі свого побуту в Галичині він від Поляків ніколи й не чувая иншого поясненя сумних воєнно-політичних явищ у сій країні, як тільки, що „всьому, мовляв, винні Українці“. А за напади на Німців стягнув на себе вірмено-польський архієпископ безпримірне в сій палаті і супроти такого церковного достойника напїмнене президенту палати!

З української сторони в сій горячій дебаті над справами, які для українського народу представляють посередно й безпосередно першорядний інтерес, почувала палата панів — не найавтентичніше доповнене образу польського політичного обличчя сього часу, і не бодай о борону перед напастями і клеветами, а — тї стару, стереотипну, безясну й безкровну промову заяву, яку чували ми вже стільки разів, в останнє передтим у сконцїпованій з рівного політичного темпераменту і світогляду промові п. голови У. П. Р. в палаті послів. Ось все. Предложеної Українською Парламентарною Репрезентацією новому Цїсареві на українського члена палати панів одинокий новий український член сеї палати виголосив там серед горячої дискусії найспокійніше в світі свій

відомий політичний монольоґ. І на сім конєць! Більше зі сторони розбудженого до європейської ролі великого народу сей ареопаґ австрійської політики не почув. Зокрема просто в забуте пішов, наче маловажна обставина, факт, що істнує в Австрії нетільки польське питання, але й українське, українсько-австрійське і — се рівно важне! — українсько-польське. Призабула про се майже зовсім палата послів, не почувала про се й палата панів.

Чому так? Чи може тому, що таке дуже „будуюче“ „вентильоване“ галицько-буковинського „питаня“ пожирас стільки завзятя і енергії тах політичних представників, котрих судилось нам мати в добу найбільшого потрясеня Європи, що стає того завзятя і тої енергії вже замало для відповідного виведеня українсько-польського питання на трибуну народів?

Бо тасіб людської енергії обмежений: зужиемо його на одно велике напруженє, то не стане його на напруженє друге.

За „свобідне рішанє про політичну будучність“.

Петербург, 3. липня 1917.

(Пет. Аг.) Зїзд рад робітників і жовнірів постановив в справі національностей, які живуть у Росії, ось що:

Полагаю сеї справи належить до конституанти, одначе тимчасове правительство має видати на разі закони, які признають усім національностям у Росії право свобідного рішаня про свою політичну будучність і право організованя її після свого бажаня. Закони сі мають вестити рівноправність мов, при чім російська мова має мати застережену роль мови державної.

Певність побіди.

Марш. Гинденбург про полове.

Відень, 2. липня 1917.

(Ткб.) Марш. Гинденбург висказав ся про теперішнє положенє воєнне між ин. ось як:
 „Ми виграли війну, як тільки вотреваємо перед ворожими настулами до часу, аж війна підводними човнами зробить своє. Наші човни роблять добру роботу. Вони нищать ворожі житєві основи швидше, ніж ми думали. В недалекій часі будуть вороги присилувані до мира“.

Замість окремого мира — офензива.

Петербург, 3. липня 1917.

(Пет. Аг.) Міністер війни Керенський видав приказ дневний до армії, в котрім сказано: Зірвавши пута неволі, Росія сильно постановила за всяку ціну оборонити свою часть і свободу. Російська демократія звернулася до всіх воюючих сторін з горячим зазивом в справі заключеня поченого мира, який доволів би всім.

Одначе ворог у відповідь на сей зазив предложив нам зраду. Австро-Угорщина й Німеччина запросили Росію заключити окремиї мир і кидують усі свої сили на наших союзників з намією, що спершу переможуть їх, а потім нас. Вітчизна в небезпеці! Грозить катастрофа свободі і революції. Тому ваш начальник вождь зиває армію, щоб перейшла до офензиви. Нехай всі народи знають, що не хо

чемо ізза слабости говорити про окремиї мир. Свобода скріпила нашу військову силу. Видаю вам приказ: вперед!

Державна Рада.

(Телеграма п. к. Кореспонденційного Бюро). Відень, 3. липня 1917.

На початку засіданя през. мін. Сайлер відчитав анемстийний рескрипт, принятаний протестами німецьких радикалів, оплесками правдиці. Потім перейшла палата до дневного порядку, себто до звідомленя про сіє розпор. о звіщенню присяжних судів і підчиненє цивільних осіб під військові суди. В дискусії забрав голос управитель мін. справедливости Шауер, щобі заняті становище супроти внесеня конституційної і правничої комісії на відмову затвердженя парламентом дотичних розпорядків. Політичної квестії бесідник на доторкаєт ся, бо теперішнє правліне не перебрало відповідальности за свого попередника.

Що до справи самої бесідник згідно з комісіями бажає, щобі чимскорше вернули звичайні суди до своїх прав. Технічні і комунікаційні відношеня саричняють конєчні ограниченя. Поки що військовим судам треба лишити компетенцію в певних злочинах цивільного населеня там, де нема ніяких инших судів. Військові суди треба полишити в надграничних обшарах. Ще тяжше, на думку бесідника, звисити нагілі суди; можна їх тільки локально ограничити, або доконче винягти якусь перехідну фазу. В граничних просторах можна воєнний стан усунути тільки поступенно.

По кількох инших бесідниках прийшов до слова пос. Дністрянський.

Зміст його промови такий: В часі війни крім зовнішнього ворога виріс другий і то грізніший, бо внутрішній, а є ним власне правительство, яке вступило на дорогу ломаня конституції. Не слухано всю вини спихати на військові суди, бо їх заслугою є чимало звільнюючих присудів. Головну вину поносять ті, що знали суть військового судівництва, а проте підчинили йому цивільне населенє. Зробило се правительство. Проти тих розпорядків, виданих силою § 14 слухно звертаєт ся ненависть народів, бо тут жерело незвинної крові. Бесідник ставить питання, щобі родинам засуджених воєнними судами без усякого судового доходженя признати повне відшкодованє так само, як і родинам засуджених наглими судами за злочини неспредвиджені в законі. Амнестію, яка не є заслугою теперішнього правительства тільки мужної постави парламенту, витяють Українці радісно, бо вона поправить багато безиравств, але попередним правлінням належить висказати негодованє, що амнестія прийшла так пізно.

Відмова затвердженя відомих розпорядків має поділити виховуючо і навчаючо не тільки на правительство, але також на опінію і на Палату, якої девізом мусить бути оклик: Назад до конституції!

Між дальшими бесідниками пос. Адольф виступив проти палати панів, яка накидаєт ся на ментора палати послів, головнож кола польського. Жалував ся на військові суди і військову управу в Галичині, головнож на упослаженя і кривди Жидів.

З пресової кватири.

ВІДЕНЬ. (Ткб.) Вчєра розширили Росіяни лінію наступів піхоти на північ поза Зборів. Той відтинок був уже оводи під сильним огнем, який цілком зруйнував наші становища. Наші хоробрі війська здержували ворожий наступ, який при помочи панцирного самоходу розвинув ся з небувалою силою. Великими філями чисельно сильніший ворог наступав по 4 і по 5 раз, аж остаточно вдало ся йому вдертись до наших ровів. З посватою і гартом бороли ся ц. і к. війська, здержували ворога і уступали тільки крок за кроком, аж вдало ся резервам спинити даль-

ший налір Росіян. Їх успіх, окуплений нечуваними втратами, се один із початкових успіхів кожної офензивы, веденої так розтрапо і безоглядно, як у коаліції. Хто стоїть у обороні, мусить висилати ся з вратстю передньої лінії, тим більше, що вже руйнуючий огонь неприятеля зробив її неможливою до оборони. У другім огнищу битв, коло Бережан завдяки успішним наступам австро-угорським, німецьким і турецьким військ вирівняла ся ситуація в спосіб для нас корисний. Російські дивізії, що там боролися, не мають уже сил до нових наступів, тому і прийшла перерва у битвах.

Німецький райхстаг.

БЕРЛІН (Таб). Нім. райхстаг розпочав літню сесію. Бюджетова комісія радить довірочно над весним бюджетом.

Українське незалежне судівництво.

СТОКГОЛЬМ (Таб). Український правничий з'їзд у Києві проклямавав незалежне від Росії судівництво на Україні і українську мову в судівництві.

Українські полки над Сочєю.

Пишуть нам: Десята італійська офензива перейшла грозово артилерійного вогня та накладом людий усе те, що довелось нам — а сидимо тут вже буде близько два роки — дотепер бачити. Страшний був огонь третьої і четвертої офензиви де наша бригада боронила грудьми найважніші стратегічні точки Сабатіно і Освалдо через певних шість місяців, не менше крісавою була і шеста, в якій боронили ми горбів на схід від Монфальконе — в денним розкаї здобули ми собі рідку і почесну назву Helden v. Monfalcone — до бішености доклав барабанний вогонь безперестанно по собі наступаючих офензив: сьомої, восьмої і десятої — відчас тих стали ми непохитим муром на найкращій до здобуття дорозі до Терсту, але куди тим офензивам до десятої. І ворог готовив ся до неї! Шість місяців! Маючи до диспозиції Французів і Англіїців. А ми віру в Бога, в свої сили та в той дух нашої армії, який держить ся кріпко як колись на початку війни.

Найтяжше приходять терати військам на відтинку моря. Туди найкоротша дорога до Терсту. Тож треміло тут днем і ночью як ніколи дотепер. І то не лиш першу лінію острілював ворог. Все аж до корпусу. Пішли в рух гранати рижнородного калібру, з примішками газу, великі шрапнелі і комбінації однах і других. А до того всего на першу лінію брано гранати і міни. І то раз у раз без перестанку. Горять каміні, літають всікі, зрівнані окопи, горять труни, а все окутає димом і порохом. Ось такі позиції удалось ворогови взяти а то з великими, тяжкими втратами. Розлилось вероже море як повінь, а неприятельська артилерія замикас

нам резерви. На протинаступ пішов один батальон українського полку! І не лиш удало ся стримати многократу сильнішого ворога, але зрушено його з місця і здобуто давні позиції. Сей випадок голосий нині на тим фронті а яке його значінє се покаже історія тої війни.

Тяжкі змаганя відбувались на височині комену. Тутешній терен знаний і уважений за найтяжший, кожда доріжка і стежечка острілювана, ні хашка, ні деревинки, все спалене... а в гори даєть горяче сонце. До того влого прийшов ше огонь барабанний десятої офензиви! Наш галицький мужик витримає, не пустив ворога а де щось стралилось пішов на протинаступ і відтак за другого. — Було се при кінці офензиви. Важні горби дістались в руки ворога. Залога, яка днями хоробро боронилась була або побиита або ранена; те що остало, боронилось і через ту дрібно дорого окуниа ворог наші позиції. Страта їх занепокоїла наші команди, бо сказано ті горби мусять бути наші. Недовзначно говорено нам, що зависло від того. Отже... Не раз довелось бачити наших мужиків ідучих у бій, але тут... чого тут вони не доказували? Як уміло ішли в тяжкій вогни артилерії і мін, а потім машинних крісів і крісів, як умісно робили героєм, ручним гранатом, ножем, а як не стало, камінем. Тут показалося як індивідуальним може бути наш чоловік.

Похвал поси- палось сила... Наших полків тут много і зможемо сказати: ми муром стали на дорозі Італійців.

Д р в Г.

ПРОСИМО

при зміні адреси **КОНЕЧНО**

- 1) надіслати 50 с. за переведенє зміни — —
- 2) подати побіч нової і старої адреси. — —

Адміністрація „ДІЛА“

НОВИНКИ.

Львів, 3 липня 1917.

— Заява. Супроти зміни політичного положеня, яке принесла російська революція для України по обидва боки кордону, вважаю політичну платформу, на якій побудований „Союз Визволення України“ (Відень Берлін), а особібно резолюції його Президія з дня 3. червня 1917 за невідповідної ситуації і інтересам українського народу, — заявляю своє виступленє зі складу сеї організації. При сїм зазначаю, що рішенє мож подиктованє виключно політичними, а не особистими мотивами. — Lausanne 19. Place St. Laurent (Suisse). Eugen Бачинський.

— В Зелемянці. Офіцр нам пише: З початком червня с. р. приділено мене з моєї армії в цілі поратованя здоровья на 4 тижневі відпочинок до військового закладу: „Rikonv.-Heim

für inf.k. Kranke Zelémianka. Положенє закладу чудове. Серед смерекових лісів і високих верховинських гір, на долині, обнятий пеначе міжколедсьом з одної сторони потічком Зелемянкою, а з другої рікою Олір. На сїм пеначе розложив ся комплексів забудовань, які є власністю Українців, панств Швейтерів. Се місцевість, куди рік річно перед війною приїждало множество літників на свіже повітре. В сїй чудовій місцевости заложено заклад для жовнів, які перебули тяжку хворобу та потребують кількатижневого відпочинку. Командантом є д-р Іван Полохайло, Українець, людина наскрізь віддана закладови. Веденє закладу обняв сей лікар в половині марта с. р. Зістав пів розбиті джми, замочені тренами та кіньськими погноями. По кімнатах всюди стояли коні. Зістав він чисту руїну, та нині не хочеть ся вірити, що те все предствляло такий образ зникнення. Завдяки сумлінній праці д-ра Полохайла в протягу двох місяців пеначе з землі виростили одні домки за другим, після його смаку зреставрована. Помешканя відповідають всім вимогам гігієни, всюди панує незвичайна чистота, а кожний жовнір в особі строгого команданта знаходить батька лікаря, який тубується ся без ріжниць кождий. Для жовнів збудував купіль після всіх модерних вимог, де вони мають теплі і зямі туші та ванни, особний є відділ для офіцирів. Рівнож завів парову пральню і тим уможливив жовнірам часто змінити чисте платє. Для охорони перед заразливими хворобами є „Epi-Innung“, де переводить ся дезинфекцію убраня і біля. Сюди посилають жовнів в цілі відпочинку на 4 до 5 тижнів по перебутій тяжкій хворобі, як тиф, холера і т. п. Скря і кости на нїм, а по 4-ох тижнях завдяки доброму доведеню в хорими прибирають хорі на тілі і цілком здорові вертають до своїх відділів. Усе тут немов в пуделочку. Від ранного ранку до пізнього вечера є наш земляк на ногах. В кождий кут загляне, де яка хвиба, зауважить. Відбуде „Morgensvrit“, потім переглядає стан будівель, то в городі яриновім, то при паргі жовнів, що обробляють картоплю, то в кухні. Кожний жовнір має тут якусь занятє, ше дуже ослаблені ідуть на прохід, трохи здоровші парляють ся в горелі та мають якусь лекшу працю, а вже шлюком здорові ідуть на вправи. Усе тут дієть ся після годинника. Рано 7. сніданє, 9. друге сніданє, 12. обід, 4. пізвечірок, 7. вечера. Мимо таких тяжких часів дістають жовніри елементарний харч. Не від річи згадати, що завдяки нашому землякови починаєть ся будова мінеральних купелів, бо в Зелемянці є сильна солянка йодова вода, узана лікарями яко знаменита проти ревми, англ. хвороби дїтий, нервозности, жіночих хорів і ин. Ся вода є після хемічного розбору знаєць сильнійшою як слазна солянка в Porto Rosa. Тут мають стати купелєві заведеня, де хорі жовніри зможуть позбути ся прирких хорів. Якесь дивне почутє вдоволення виносить Українець по своїм побуті в Зелемянці, коли бачить плоди такої заповідливої і умілої праці лікаря земляка, який лише добре їмє своєю сумлінностю приносить серед чужинців, які так часто в часі війни сюди заходять. — З. Р.

Лист з Угнівщини.

Уми і серця українських громадян заняті нині чи не виключно подіями на закордонній Україні. Вказувала б на се та обставина, що шпальти української часописи переповнені нині вістками про події на російській Україні, а в слід за тим і українські громадяни, котрим преса доставляє корму в сиравах національних, посвячують нині час на аналізованє тих подій, одушевляють ся, роблячи собі найкращі надії.

Навіть, так сказати б, домашні справи австрійської України відсунено хвилево на другий план. Українське громадянство, зглядно преса, котра хоче і повинна б бути висловом почувань суспільности, закликала до народних представителів: „Savezni consules“... і немов би а тої сторони не грозила нем на разі велика небезпека, менше стежить за подіями у себе, головно у внутрішнім життю нашого народу, менше приглядає ся тим титанічним змаганям, сираваді ти тим, але зважати, які зводять наш нарід з години на годину, а дня на день з востром на всіх полех національного життя, котрий вдираться ся повільно, але систематично в ті рештки власности нашого народу. В слід за тим і українське громадянство менше уважає, не приготавляє ся на у при ворога, котрий лиш жеде, головно на поди економічним, щоби підорвати його екзистенцію.

Не вниа тут преса, але ся обставина, що ся мало западаєть ся пресі вісток тими, котрі глядять безпосередно на ті змаганя.

З чорного песимізму, який опанує нашу суспільність по подіях з 4. листопада 1916 р.,

прийшов нині рожевий оптимізм, два екстрими з своїми відємними сторонами: опущенє рук.

Замітне в життю українських громадян в нинішніх обставинах се, що так інтелігенція світська, як духовна, на загал починаєть ся ставляти що-раз більше пасивно, що-раз більше відтягаєть ся від праці діятого, що зоветь ся „bonum commune“. Родінашої інтелігенції, селянських і міщанських мас нині перемінлились. Як перед війною треба було нарід тягнути, уживаючи ріжних средств до організації, так нині противно селянство і міщанство радо горнеть ся до організації потребує помочи, а знов інтелігенція наша не хоче нині, в особливо тяжких обставинах, дати проводу народним масам, що часто приходять ся ужити морального насильства над інтелігентом, щоб взав провід в організації. „Не чуюсь на силах в так тяжких часах, невдячний нарід, досить працював“ — се оправданя, з котрими нині часто можна би спіткати ся.

Так на загал. В Угнові самім дешо відродініше. Відновлена з кінцем марта 1917 р. господарська організація „Сільський Господар“ зі своєю комісією для відбудови Угнівщини, починає гарно розвивати ся. Несє населенню поміч, впливає в него надію, зискує довіре.

В дни 17. мая 1917 р. відбули ся загальні збори Філії „Сільський Господар“ в Угнові в цілі відяови, при участі делегата Головної Рад. Учасники зборів, місцеві інтелігенція, міщанство, селянство, в числі понад 60 осіб, втім много наших жінок, котрі дивились велике заінтересованє справами економічними. Не допущала інтелігенція з околїції, котра, мимо запрошеня і накликів, уважає за відповідне бачити „свою хату з краю“.

Збори впадали гарно. Старий Віділ з бра

ку „ревнителів“ обняв за волею зборів урядованє і на біжучий рік.

Комісія для відбудови Угнівщини займаєть ся не лиш відбудовою матеріальною, але ставляєть ся відновити в її упавші наші організації. На перший поклик львівського комітету для ушанованя повороту Експ. Митрополита завзав ся сейчас і в Угнові з рамени комісії для відбудови комітет провиніональний для ушанованя повороту Експ. Митрополита з секцією „Живого Памятника“. Комітет поставив собі за цілє зібрати як найбільше жертв і стремити до сего всіми благородними средствами. Урядив збірку на діста, а в день празника Вознесєня місяці пані і паночки зяняли ся продажею бльочків, що принесло гарний гріш.

Одно зі средств в цілі придбаня греший для фонзу сиріт ім. Експ. Митрополита, се аматорські представленя. Розпоряджуючи, як на війну, дуже гарними силами, виставлено в днях 2, 3, і 4. червня с. р. оперетку: „Запорожєць за Дунаєм“. Тон рази гарно опю оперетку, а сая чьтальні „Просвіти“ вивозена фула по береги. Аматори місцеві, се артисти справді. Оперетка зробила зайкрасне вражінє, в чім безперечно заслуга місцевих панів, втягнених до комітету, не лиш на українській публіці, але і на військовій, котрих много в місті стаціоназованих. Український стрій, танець, хорі, зробили на присутних офіцирах дуже симпатичне вражінє. Внести можна в їх настрою, слів і подяк. Заходіли симпатії їх перехилєні на сторону Українців.

Комітет постарав ся, щоб присутні військові, не розуміючи по українськи, могли зрозуміти, і заполов в німецькій мові присутнім історичне тапо оперетки в поясненям, як і саму фабулу. Як гарно впливала оперетка на присутних

